

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/335223233>

МИСЛИВСЬКА ФАУНА ЗАКАРПАТТЯ, СТАН ПОПУЛЯЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ

Conference Paper · August 2019

CITATIONS

0

READS

6

1 author:

Ludvig Potish

Uzhhorod National University

29 PUBLICATIONS 40 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

The Conservation of Insects and Their Habitats [View project](#)

Zoological museum of Uzhgorod National University [View project](#)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ „УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”

Географічний факультет

Кафедра лісівництва

**„СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ”**

Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

Ужгород, 16-30 травня 2016 р.

Ужгород 2016

УДК 630*2/9+504.06(063)

ББК ПЗ/4л0

С76 Стан і перспективи природокористування в Україні: Матеріали І-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. – Ужгород, 2016. – 105 с.

У збірнику представлено матеріали 15 доповідей І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Ужгород, 16-30 травня 2016 р.), що висвітлюють стан і перспективи природокористування в Україні з врахуванням засадничих вимог сталого розвитку й охопленням основних напрямків збереження, раціонального використання та відтворення лісових ресурсів. Наголошується на підтримці постійності екологічного потенціалу лісів і сприянні можливому його підвищенню.

Для науковців, практичних спеціалістів, студентів із сфери охорони природи та лісового господарства.

В авторській редакції.

Редакційна колегія: д.с.-г.н., проф. О. Савіна, д.е.н. Газуда М.В., к.с.-г.н. Гербут Ф.Ф., к.с.-г.н. Кічура В.П., к.б.н. Потіш Л.А., к.б.н. Мигаль А.В., к.с.-г.н. Бокоч В.В., к.с.-г.н. Чепур С.С., к.с.-г.н. Кічура А.В.

викладацького складу присв. 70-річчю УжНУ (25-26.02.2015р.). – ДВНЗ “УжНУ”, 2015. – С. 91-100.

Легеца П.Ю. Анализ состояния охотничьей фауны Ужгородского района

Рассмотрена динамика численности охотничьих животных Ужгородского района Закарпатской области. Проанализированы возможности увеличения популяций отдельных видов с целью расширения туристической привлекательности края.

Ключевые слова: динамика, охотничья фауна, численность, популяция.

Leheza P. Analysis of game management of the Uzhhorod district

The dynamics of game animals in the Uzhgorod district of Transcarpathian region have been considered. The possibilities of increasing populations of individual species in order to enhance the tourist appeal of the region have been analyzed.

Keywords: dynamics, hunting fauna, abundance, population.

УДК 639.1.05.(477.87)

**МИСЛИВСЬКА ФАУНА ЗАКАРПАТТЯ, СТАН ПОПУЛЯЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ВИКОРИСТАННЯ**

Л.А. Потіш

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кафедра лісівництва, м.Ужгород

E-mail: lpotish@gmail.com

Проаналізовано стан популяцій та перспективи використання мисливської фауни Закарпаття. Емпіричний аналіз добування видів мисливської фауни (без відомостей по кількості) дав змогу зробити певні висновки щодо стану популяцій мисливських видів та інформації, яка наводиться в щорічній статистичній звітності.

Ключові слова: мисливська фауна, популяція, охоронний статус, використання.

Визначення мисливської фауни, як і мисливського фонду, існує на законодавчому рівні [1] і по сьогоднішній день саме це визначення залишається найбільш вживаним у науковій літературі, хоч природоохоронним законодавством багато видів із цього переліку заборонені для добування. Така законодавча неузгодженість відображена і у щорічній формі статистичної звітності 2ТП «Мисливство», яка мала б бути основним джерелом інформації про стан популяцій видів, що використовуються. Нечітке тлумачення базових понять робить спроби

визначення використання природного ресурсу – видів тварин, на які проводиться полювання, складним завданням. Даною публікацією ми робимо спробу оцінки стану популяцій мисливських видів за параметром добування, оскільки, на наш погляд, саме ці дані є об'єктивними і можуть давати характеристику стану популяцій мисливських видів та перспектив їх використання. При зборі інформації використовувались матеріали упорядкувань мисливських угідь користувачів (за згодою) та відомості статистичної звітності 2ТП «Мисливство» Закарпатської області.

Мисливська фауна Закарпаття як природний ресурс загальнодержавного значення окремо не вивчалась, хоч відомості про видовий склад фауни птахів та ссавців наведено в багатьох фундаментальних працях [2-18]. Окремо слід відзначити роботу Делегана І.М та спів. [19], які акцентують увагу на необхідності інтенсифікації робіт по збільшенню чисельності мисливської фауни, хоча уникають оцінки стану популяцій мисливських видів, користуючись тільки загальними висновками про низьку чисельність видів мисливської фауни. Таким чином нами проаналізовано три параметри, що відображають стан популяції мисливських видів, а саме: наявність виду у складі фауни, охоронний статус та відомості про добування (використання). Нами не взято до аналізу числові дані, оскільки їх порівняння можливе тільки при детальному розгляді лісорослинних умов, класів бонітету в розрізі користувачів, що вимагає окремих досліджень. Такий аналіз плануємо провести в майбутньому.

Склад фауни птахів та ссавців Закарпатської області та охоронний статус наведено у відповідності до форми статзвітності 2ТП «Мисливство» єдиним джерелом про склад мисливського фонду України (табл. 1). Охоронний статус наведено відповідно до останнього переліку видів занесених до Червоної Книги України [20].

Таблиця 1

Мисливська фауна ссавців Закарпатської області, охоронний статус та використання

№	Вид	Охоронний статус	Використання	Примітка
1	2	3	4	5
Копитні				
1	Зубр	ЧКУ	-	
2	Лось	ЧКУ	-	
3	Олень благородний	-	+	
4	Олень плямистий	-	-	
5	Лань	-	+	Вольєрне утримання
6	Козуля	-	+	
7	Муфлон	-	+	Вольєрне утримання
8	Кабан	-	+	
Хутрові				
1	Засць-русак	-	+	
2	Дикий кролик	-	-	
3	Білка	-	-	

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
4	Ондатра	-	-	
5	Бобер	-	-	Новий вид для області
6	Бабак	-	-	
7	Лисиця	-	+	
8	Вовк	-	+	
9	Єнотовидний собака	-	-	
10	Норка вільна	ЧКУ	-	
11	Норка американська	-	-	
12	Борсук	-	-	
13	Видра	ЧКУ	-	
14	Куниця кам'яна	-	-	
15	Куниця лісова	-	-	
16	Тхір чорний	ЧКУ	-	
17	Кіт лісовий	ЧКУ	-	
18	Шакал		+	Новий вид для області

Як бачимо з таблиці, із 8 видів копитних використовуються тільки 5, інші два є об'єктами вольєрного розведення. При цьому середній клас бонітету коливається в межах 2,5-3,8, що є дуже низьким показником. Серед хутрових тільки 2 види використовуються, один добувається випадково. Звертає на себе увагу поява шакала серед видів, що добувається. Цей новий вид мисливської фауни Закарпатської області маловивчений з точки зору мисливського господарства і потребує детальної уваги. Відомості по використанню видів мисливської фауни птахів наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Мисливська фауна птахів Закарпатської області, охоронний статус та використання

№	Вид	Охоронний статус	Використання	Примітка
1	2	3	4	5
1	Гуска сіра		-	
2	Гуска велика білолоба		-	
3	Гуменик		-	
4	Слуква (вальдшнеп)		-	
5	Баранець звичайний (бекас)		-	
6	Припутень (вахирь)		-	
7	Горлиця звичайна		-	
8	Фазан		+	
9	Сіра куріпка		+	
10	Перепілка		+	
11	Глухар	ЧКУ	-	
12	Тетерук	ЧКУ	-	
13	Рябчик	ЧКУ	-	
14	Крижень		+	
15	Широконоска		-	

1	2	3	4	5
16	Шилохвіст		-	
17	Свищ (свіязь)		-	
18	Чирянка мала(чирок свистунок)		-	
19	Чирянка велика(чирок тріскунок)		-	
20	Попелюх		-	
21	Нерозень (сіра качка)	ЧКУ	-	
22	Лебідь		-	
23	Лиска		+	
24	Курочка водяна		-	
25	Норець великий (чомга)		-	

Як видно із таблиці, мисливська фауна птахів Закарпаття нараховує 25 видів, які загалом входять до складу орнітофауни області, але відомості про добування наводяться тільки для трьох видів та узагальнені відомості про добування качок та голубів загалом без видової деталізації. Оскільки три види гірської фауни куриних занесені до Червоної Книги України, дані про середній бонітет по них не наводиться. Для інших видів пернатих розрахунковий бонітет коливається в межах 2,5-3,8.

Серед видів, що добуваються, добре помітні загальні тенденції ведення мисливського господарства області в напрямку намагання збільшити кількісні параметри. Таким чином, спортивний аспект полювання нівелюється і господарство не ведеться в напрямку використання природнього ресурсу хутрових та мисливських птахів. Не проводиться полювання на вальдшнепа, припутня, хоча дані види мають більший комерційний потенціал, особливо для іноземних мисливців, ніж полювання на копитних. Така ж сама ситуація із куницевидами, які могли б стати об'єктами ліцензійного добування. Добування вищенаведених видів проходить стихійно і тільки окремими мисливцями цілеспрямовано. Інший аспект статистичних відомостей – це об'єктивність даних, яка багато в чому залежить від фахової підготовки особи, що їх заповнює. На жаль, саме рівень знання видів мисливської фауни, особливо птахів, є дуже низьким. Тому і об'єктивність інформації про добування є умовною.

Емпіричний аналіз добування видів мисливської фауни (без відомостей по кількості) дає змогу зробити певні висновки щодо стану популяцій мисливських видів та інформації, яка наводиться в щорічній статистичній звітності. Популяції фазана, сірої куріпки знаходяться в задовільному стані, відомості по добуванню відображають наближений до реального стан популяцій. Дані по добуванню інших пернатих взагалі не відповідають реальному стану популяцій. У проектах організації та розвитку мисливського угіддя, як правило, відсутні методики таксації перелітних видів, як то перепел, всі види качок та сивкових. Відсутні відомості передсезонного обліку не дають можливості оцінити об'єми потенційного

використання перелітних видів.

Серед мисливської фауни ссавців, використання якої є найбільш об'ємним у кількості маси, відсутні параметри трофейної оцінки. Такий підхід робить неможливим оцінку якості ведення мисливського господарства, а відсутність розширення спектру об'єктів полювання за рахунок хутрових відчутно знижує якість ведення мисливського господарства Закарпаття.

Висновки

1. Перелік видів, які наводяться у відомості ЗТП «Мисливство», несумісні із поняттям мисливської фауни, оскільки містять види занесені до ЧК України;
2. Відомості щодо добування окремих видів птахів та ссавців вказують на стабілізацію чисельності популяцій фазана, кабана, козулі;
3. Відсутність відомостей щодо добування окремих видів не відображає стан їх використання, оскільки не вноситься до статзвітності;
4. Перспективною є організація трофейного полювання, особливо на копитних та ліцензійного полювання на хутрових;
5. Розширення спектру видів, на які полюють, та відображення їх в звітах по добуванню буде основою для оцінки стану популяцій та оцінки ведення мисливського господарства.

1. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), N 901-VIII ([901-19](#)) від 23.12.2015, ВВР, 2016, N 4. – с. 44.
2. Гунчак М. Стан популяцій копитних тварин у Карпатах / Гунчак М. // Великі ссавці Карпат. — Івано-Франківськ : Сіверсія, 2000. – С. 7-11.
3. Загороднюк І. Мисливська теріофауна України / Загороднюк І., Дикий І. – Львів, 2012. - 21-44 с.
4. Колюшев І. І. Хребетні тварини Українських Карпат і їх господарське значення // Охороняймо природу ! / Колюшев І. І. – Ужгород, 1964. – С. 176-191.
5. Луцзяк М. М. Біоценотична роль та мисливсько-господарське значення великих хижаків Українських Карпат / Луцзяк М. М. — Львів, 2013. – 20 с.
6. Настанова з упорядкування мисливських угідь / Під ред. М. В. Шадури. — Державний комітет лісового господарства України. – Київ, 2002. – 113 с.
7. Потіш Л. А. Ссавці Закарпатської області / Потіш Л.А., Башта А.-Т. В. – Львів, 2007. – 256 с.
8. Рижак І. В. Напрями оптимізації мисливства західного регіону України / І. В. Рижак. – Львів, 1999. – 202 с.
9. Рижак І. В. Напрями оптимізації ведення мисливства в рівнинних лісах заходу

України / Рижак І. В. — Львів, 1997. - 24 с.

10. Сокур І. Т. Звірі Радянських Карпат і їх господарське значення / І. Т. Сокур. — К., 1952. — 68 с.

11. Страутман Ф. И. Птицы Западных областей УССР / Ф. И. Страутман Львов : Изд-во Львовского университета, 1963. — Т.1. — 199 с.

12. Страутман Ф. И. Птицы Советских Карпат / Ф. И. Страутман. — К. : Из-тво АН УССР, 1954. — 332 с.

13. Талпош В. С. О численности птиц на Закарпатье в зимний период / В. С. Талпош. — Ужгород : «Карпати», 1965. — С. 116-118.

14. Турянин И. И. Дикие млекопитающие и их паразиты из антропоценозов Украинских Карпат // Вопросы охраны природы Карпат / Турянин И. И. — Ужгород : Карпати, 1969. — С. 190-214.

15. Турянін І. І. Промислові звірі радянських Карпат / І. І. Турянін. — Ужгород, 1975. — 94 с.

16. Турянін І. І. Хуторно-промислові звірі радянських Карпат / І. І. Турянін. — Ужгород, 1975. — 175 с.

17. Хоєцький П. Б. Лісомисливське господарство Західного регіону України / П. Б. Хоєцький — Львів, 2012. — 40 с.

18. Перспективи розвитку мисливського господарства в Закарпатті (Практичні рекомендації щодо розвитку мисливського господарства при запровадженні багатofункціонального, наближеного до природи ведення лісового господарства). / І. В. Делеган, М. В. Чернявський, В. С. Феннич — Івано-Франківськ: Фоліант, 2007. — 158 с.

19. Червона Книга України Тваринний світ. — К : Глобконсалтинг, 2009. — 600 с.

Потиш Л.А. Охотничья фауна Закарпатья, состояние популяций и перспективы использования

Проанализировано состояние популяций и перспективы использования охотничьей фауны Закарпатья. Эмпирический анализ добычи видов охотничьей фауны (без сведений по количеству) позволил сделать определенные выводы о состоянии популяций охотничьих видов и информации, котроая приводится в ежегодной статистической отчетности.

Ключевые слова: охотничье фауна, популяция, охранный статус, использование.

Potish L.A. Hunting fauna of Transcarpathia, population status and prospects of using

The state and prospects of using of hunting fauna of Transcarpathia have been analysed. Empirical analysis of obtaining hunting fauna species (no information on quantity) made it possible to draw some conclusions on the status of populations of game species and the information that is

contained in the annual statistical reporting.

Keywords: hunting fauna, population, protected status, using.

УДК 332.37

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИМ
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ
ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**

Н.А. Третяк¹, Р.А. Третяк²

*¹Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України», м. Київ, e-mail: tretiaknatalia@ukr.net,*

²Всеукраїнська громадська організація «Ліга оцінювачів земель», e-mail: tretiak_r@ukr.net

У даному дослідженні висвітлено окремі аспекти удосконалення управління лісогосподарським землекористуванням у контексті екологічної стабільності території України.

***Ключові слова:** управління, землекористування, екологічна стабільність, лісистість.*

Ліси мають неоціненне екологічне, соціальне та економічне значення. Вони беруть участь у формуванні клімату планети, забезпечують киснем, переробляють шкідливі викиди, зберігають природні ресурси та є середовищем існування безліч рослин і тварин, забезпечують їжею та здоровим середовищем людей та тварин, допомагають зберегти родючість ґрунтів і ландшафти. Однак проблема збереження лісу та його багатств стоїть сьогодні в ряду найважливіших екологічних завдань для всіх країн світу, зокрема і в Україні. В останні роки тенденції, пов'язані з втратою лісів, викликають тривогу у всього міжнародного співтовариства. Головні проблеми, які стоять перед Україною та певного ряду країн, відповідно до програми ФЛЕГ II є: незаконні рубки і пов'язана з ними нелегальна торгівля і корупція, а також збільшення навантаження на ліси у зв'язку з ростом попиту на лісові продукти і послуги, де негативними наслідками основних проблем є втрати лісових ресурсів і скорочення доходів держав і домогосподарств, а також деградація лісових екосистем і втрата біорізноманіття.

Процеси скорочення площі лісів та їх деградації стали міжнародними проблемами, які вимагають спільного рішення усіма країнами, однак перед Україною в умовах євроінтеграції стоїть завдання імплементації (апробації) європейських вимог та заходів спрямовані на захист лісів і зелених насаджень в рамках цілеспрямованої політики управління лісогосподарським